

FEUILLETON

HET LAND VAN DE RIJZENDE ZON

J. VAN DEN HEUVEL

Trefwoorden: Feuilleton – Onderwijs – Gezondheidszorg

Aan de andere kant van de wereld vormt een groep eilanden het imperium dat in onze geïndustrialiseerde oren een prikkelende klank heeft. Japan is bijna synoniem met auto's, stereo-installaties, quartz-horloges, camera's en meer van dat soort welvaartssymbolen. Daarnaast wijken de leefgewoonten en gebruiken van de bevolking zozeer af van onze westerse, dat ze sterk tot de verbeelding spreken. Redenen te over om eens een kijkje te gaan nemen.

Van de tandheekunde in dat overvolle land was altijd weinig bekend. Wel dat er veel en belangrijk fundamenteel onderzoek wordt gedaan. Een deel daarvan wordt in de internationale literatuur gepubliceerd. Een ander deel komt naar het westen in de eigen uitgaven van de verschillende dental schools, maar zij zijn geschreven in het Japans en dus voor weinigen te lezen, laat staan te beoordelen.

De organisatie en uitvoering van de tandheekundige gezondheidszorg bleef duister, ook in gesprekken met Japanse collega's die naar het Westen kwamen. De reden daarvoor is dat er maar heel weinig Japanners zijn die behoorlijk Engels spreken. In hun eigen taal spreken ze zeer omzichtig en met schitterende volzinnen, die moeilijk in een andere taal zijn om te zetten.

Om zoveel mogelijk informatie over de tandheekundige gezondheidszorg en opleidingen op te doen heb ik mijn reis naar Japan grondig voorbereid. Enerzijds door contacten te leggen met collegae aan de dental schools, anderzijds door veel te lezen over het land en zijn bevolking in verleden en heden. Deze inspanningen wierpen duidelijk vruchten af.

Ik ben zeer gastvrij ontvangen op een aantal dental schools en door 'ambtenaren' in de gezondheidszorg. Er waren een paar bijeenkomsten belegd met collegae om ervaringen op het gebied van onderwijs en zorgverlening uit te wisselen. De historische informatie maakte het mogelijk dat ik bepaalde gewoonten en gebruiken beter kon duiden en er niet zo vreemd tegen aan stond te kijken.

Uit de veelheid van de tandheekundige informatie wil ik hier van het volgende verslag doen.

Mankracht

Momenteel zijn er ongeveer 45.000 tandartsen werkzaam in een bevolking van 115 miljoen mensen. De verhouding is dus 1 tandarts per 2500 inwoners en er wordt voor het jaar 1985 gestreefd naar een ratio van 1 per 2000. De tandartsendichtheid varieert overigens sterk per gebied. Ook dáár bestaat een zeer veel grotere dichtheid in de steden en zeker die waar opleidingsinstellingen zijn.

Er zijn 40.000 mondhygiënisten geregistreerd. Hiervan werken er maar 12.000 en dat dan nog meestal als stoelassistente. Reden hiervoor is dat ook in Japan preventie niet financieel wordt gehonoreerd.

Er zijn geen tandheekundige specialisten, althans niet in de zin zoals wij ze kennen. Er zijn wel tandartsen die door hun gespecialiseerde vaardigheden als specialist herkend worden.

Opleiding

Er zijn 25 dental schools, waarvan 8 overheidsinstellingen en de overige 17 particuliere zijn. De 6-jarige opleiding wordt afgesloten met een soort staatsexamen, zodat er geen verschillen in bevoegdheid zijn tussen de afgestudeerden van de verschillende onderwijsinstellingen.

De studenten van de dental schools betalen cursusgeld. Bij de overheidsopleidingen bedraagt dit f 6000,— per 6 jaar, bij de particuliere f 20.000,— per 6 jaar.

Er is geen gestructureerde vorm van na- en bijscholing.

Tandheekundige gezondheidszorg

Zevenennegentig percent van de bevolking is opgenomen in een soort volksverzekering. In het kader van deze verzekering heeft iedereen recht op volledige geneeskundige verzorging. De tandheekunde wordt voor de 'kostwinners' voor 100% vergoed, voor hun familieleden voor 70%. Er is overigens een sterke binding van de arbeidende bevolking met het bedrijf of de instelling waar zij werken. De meesten werken dan ook levenslang bij hetzelfde bedrijf. Deze bedrijven hebben aanvullen-

de verzekeringen voor de familieleden van de werknemers, zodat ook dezen volledige vergoeding krijgen voor hun tandheekundige verzorging. De 'gratis' tandheekundige verzorging kent een beperkt verstrekkingspakket. Het is vergelijkbaar met ons 'gele pakket' van de ziekenfondsen, met dit verschil dat er ook kronen gemaakt mogen worden.

Over het jaar 1977 werd aan de totale gezondheidszorg f 85 miljard uitgegeven. De kosten van de tandheekundige gezondheidszorg bedroegen daarvan ongeveer 10%.

De vraag naar tandheekundige verzorging

In de hele andere gedachten- en gevoelswereld van de Japanse bevolking is ook de houding ten opzichte van het gebit een geheel andere dan b.v. hier in Nederland. De Japanner hecht zeer veel waarde aan hygiëne, algemeen en persoonlijk, waarbij de mondhygiëne een belangrijke plaats heeft. Er is bijna niemand die een tand of kies laat trekken als dat niet nodig is. Het resultaat daarvan is dan ook dat er in Japan nog niet 1% van de bevolking een volledige prothese heeft. Studenten hebben 'geluk' als zij tijdens hun opleiding een gebitsprothese kunnen maken.

Dit lage prothesecijfer is natuurlijk buitengewoon interessant. Blijkens de gegevens uit de 'International Collaborative Study', onder auspiciën van de W.H.O., is de toestand van de Japanse gebitten vergelijkbaar met die van andere geïndustrialiseerde landen. Dit voor wat betreft het vóórkomen van cariës en parodontale afwijkingen. Als er dan zo weinig mensen een volledige prothese nodig hebben lijkt het erop dat noch cariës noch parodontale afwijkingen als belangrijkste oorzaak van gebitsverlies moeten worden aangemerkt. De belangrijkste reden moet wellicht worden gezocht in de instelling van de 'patiënt' en van de tandarts. Voorwaar een boeiende gedachte.

Buiten de tandheekundige contacten was alles zo overweldigend dat ik daar drie weken met open mond, ogen, oren en neus heb rondgelopen om alles in me op te nemen. Pas achteraf drongen sommige ervaringen goed tot me door. Het is een prachtig land met een boeiende bevolking die zijn oosters wezen bedekt met een flinterdun westers huidje.

Maart 1980.

Louwesweg 1,
1066 EA Amsterdam.